

[Transcript] DS Vandaag / Is er nog hoop in Iran na de vergiftigingen en de repressie?

Dit is Vandaag, de dagelijkse podcast van de standaard. Ik ben Alexander Lippenveld. Voordat we aan de podcast beginnen, nog even deze boodschap. Want de standaard is er natuurlijk ook nog steeds om te lezen. Voor 4 euro per week krijg je analyse en duiding bij de actualiteit. En je krijgt ook nieuwe inzichten en verhalen achter de feiten. Elke dag in de Nieuws app, online en in de krant. Alle info op standaard.be schuinestreep Lees. Iran wordt geteisterd door een golf van vergiftigingen in meisjescholen. De vermoedelijke vergiftigingen vinden plaats in de naastleef van de protestbeweging die ontstond na de dood van Mesa Amini. Wat zit er achter de aanvallen op die schoolgaande meisjes? Hoe ziet het verzet er nu uit en tussen de protesten en vergiftigingen door? Hoe ziet de toekomst eruit voor meisjes en vrouwen in Iran?

MUZIEK

Samira Attai van onze buitenlandredactie is duidelijk iets gaande. Iran klinkt heel onwerkelijk. Honderden meisjes in scholen verspreid over het hele land lijken vergiftig te zijn. Wat is er daar aan de hand? Ja, momenteel zijn er nog heel veel vraagtekens bij wat er aan de hand is binnen de schoolmuren. Maar wat we wel weten is dat er eind november op 30 november heeft een Iraanse journalist genaamd Elipur Tabatabahi een verhaal geschreven voor de lokale nieuwszijk in Qom, een religieuze stad in het noordwesten van Iran, over 18 scholieren en twee weken later 15 scholieren die zijn beland in het ziekenhuis met vergiftigingsverschijnselen. Op dat moment was eigenlijk de Iraanse opstand nog volop bezig en toen is ook de allereerste Iraanse demonstrant Mohsin Shaqari opgehangen omdat hij tijdens de protestbeweging op straat een agent zou verwond hebben. In die opstand de jongere generatie Gen Zee kwam toen op straat, zeg nog eens wat was de aanleiding dat die jonge vrouwen op straat kwamen? Midden september is de Iraanse koersische Mahtzajina Amini opgepakt in Teheran toen ze eigenlijk op familiebezoek was, want zelf is de afkomstig uit Iraanse koersistan. En haar hoofdhoek was een beetje te veel naar achter of ze had haar hoofdhoek niet correct gedragen, dus de Zee de politie die in Iran daarop toeziet op straat heeft daar gearresteerd en Amini is drie dagen na die arrestatie eigenlijk gestorven. En die brute dood heeft eigenlijk een enorme protestbeweging aangewakkerd, niet alleen een Iraanse koersistan, maar een tientallen steden in Iran. En niet alleen bij vrouwen, maar ook bij kinderen, bij mannen, bij eigenlijk alle verschillende lagen van de bevolking die initial op straat kwamen voor een jonge Iraanse vrouw, want Amini was 22. Die haar hoofdhoek niet correct zou gedragen hebben, maar eigenlijk ook om alle verschillende problemen die de bevolking ondervindt sinds de islamitische revolutie in 1979. Dus het beleid dat voorbij 44 jaar is gevoerd in Iran

[Transcript] DS Vandaag / Is er nog hoop in Iran na de vergiftigingen en de repressie?

heeft voor veel Iraniërs voor frustraties aan woede gezorgd vanwege armoede corruptie en ook de bewegingsvrijheid, waardoor eigenlijk heel veel Iraniërs op straat zijn gekomen waaronder dus ook kinderen en tieners.

Ja, het was een soort culminatiepunt van een...

Ja, veel Iraniërs die ik heb gesproken noemden het een beetje de druppel die de emmer deed overlopen

en zo werd dat dus toen ervaren

en dat heeft eigenlijk die gigantische protestbeweging aangewakkerd.

Het protest is ook wel met heel harde hand neergeslagen, he?

Ja, er zijn sindsdien duizenden Iraniërs opgepakt.

Officiële cijfers gaan tot ruim 22 duizend.

Er zijn ruim 500 mensen gestorven tijdens die protestbeweging

en in november heeft het regime ook verteld dat ze eigenlijk hardhandig

de demonstranten wilde aanpakken en dan is vanaf december

zijn dan ook de executies eigenlijk begonnen eerst met de jonge Iranische demonstrant

Mohsen Shekari en zijn zin zijn nog een aantal Iraniërs, veelal jonge mannen, geëxecuteerd.

Dus dat is de context waarin de eerste melding over zo'n vermoedende vergiftiging op school werd gemaakt, he?

Ja, en lokale nieuwsmedia hebben toen over de situatie op die school in Kom geschreven

maar de nationale aandacht bleef toen uit en de incidenten vonden dan kort daarop wel ook plaats

op andere scholen in Erdebil en Machset, maar ook dan bleef eigenlijk

het hele verhaal rond vermoedelijke vergiftigingen een beetje...

Op de achtergrond.

Op de achtergrond inderdaad, tot eigenlijk vanaf middenfebruari

er plot een gigantische verspreiding plaatsvond en 25 provincies melding maakte van scholen

waar dat er dus honderden scholieren in het ziekenhuis zijn beland met vergiftigingsverschijnselen

dus de symptomen waren meestal kortarmigheid, misselijkheid, duizeligheid

en die scholen zijn toen ook uitgebreid niet alleen van meisjescholen

maar van tienermeisjes die werden wie slachtoffer werden van die vergiftigingen

werd dat dan ook uitgebreid naar ook jonge scholen

maar ook slaapzalen van vrouwelijke studenten

dus op universiteiten kwam dat ook aan bod en ook op lagere scholen

Met hoeveel zekerheid kunnen we nu spreken over vergiftigingen

want je zegt heel de tijd vermoedelijke vergiftigingen

maar het feit dat dat zo weit verspreid is

dat wil wel zeggen dat er iets meer aan de hand is denk ik

Ja, er zijn heel veel vraagtekens

bij wat er aan de hand is ook omdat er medische data die blijven eigenlijk uit

er is geen officieel onderzoek al wordt er hier en daar wel vanuit de overheid

uitgesproken dat er een onderzoek zal gestart worden

en dat er aandacht zal aangegeven worden

maar we hebben onvoldoende bewijs om eigenlijk zowel vergiftiging uit te sluiten

als te bevestigen

Er zijn wel al dokters die via onafhankelijke bronnen medische testen hebben kunnen bekijken

[Transcript] DS Vandaag / Is er nog hoop in Iran na de vergiftigingen en de repressie?

en daar werd er eigenlijk geen toxicologische stoffen of vergift gevonden in bloedonderzoeken bijvoorbeeld maar ook dat is eigenlijk onvoldoende bewijs om volledig te zeggen dat het niet om vergiftigingen gaat
Wat dat er helemaal in het begin uit vertaalt bij wat er in kom is gebeurd is dat het om een kolmonoxidevergiftiging zou gaan om dat heel veel scholen op een traditionele manier worden verwarmd met gaskachel en dan werd dat eigenlijk als eerste oorzaak gegeven maar heel veel van die kinderen spreken over een bepaalde geur die uitbreekt en dat kan niet bij een kolmonoxidevergiftiging anderszids heb je natuurlijk wel die vermoeilijke vergiftiging die in de naastleven van de protestbeweging plaatsvinden waarom er ook een verklaring deels wordt gezocht bij een massagisterie Zoals we bij die spiking voor een gezomer hebben gezien dat is zo iets wat je daarmee bedoelt
Bijvoorbeeld en ook in België in 1999 hebben we dat hier ook meegemaakt met Coca Cola op scholen en dat er eigenlijk ervan werd uitgegaan dat Coca Cola fysieke klachten veroorzaakte en dus deels wordt nu ook die verklaring daarbij gezocht maar ook dat kan niet met zekerheid verteld worden
Ik heb zelf ook met toxicoloog Jan Tietch had gesproken en die vertelde mij bijvoorbeeld dat er ook stoffen bestaan die vluchtig zijn en die eigenlijk na een paar uur uit je lichaam kunnen verdwijnen waardoor ze bijvoorbeeld ook niet in het bloed kan teruggevonden worden wanneer er een test wordt gedaan
Dus zowel uitsluiten als bevestigingen Bevestigingen lukken niet en zolang er geen onderzoek wordt gedaan naar al die onderde jongeren of naar wat er binnen in die school meer gebeurt met bijvoorbeeld camera's en daargelijke dan kan je eigenlijk niet met zekerheid zeggen
Wat zegt Iran hier zelf over deze kwestie?
Eigenlijk heeft Iran hier heel lang over gezwegen want Ayatollah Ali Khamenei heeft vorige week maandag eigenlijk meer dan drie maanden na de eerste voorvallen voor het eerst gesproken nadat er zoveel internationale aandacht ook wel op de incidenten werd gevestigd en gezegd dat het een onvergevelijke misdaad is
We luisteren even naar wat Ayatollah Khamenei vorige week daarover zei tijdens een persconferentie
Als er werkelijk sprake is van opgezet spel

[Transcript] DS Vandaag / Is er nog hoop in Iran na de vergiftigingen en de repressie?

en als er individuen of groepen achterzitten
dan is dit een onvergevelijke misdaad
Er is zeker dat iemand hier achter zit, op één of andere manier
Onze autoriteiten moeten dit opvolgen en de daders vinden
Ze moeten de zwaarste straffen krijgen
Met school, dat kan je uitleggen, dat kan je niet uitleggen
Toen begon ook werd er enorm gevreesd
voor een toename van arrestaties
en dat is dan uiteindelijk ook wel zo gebleken
want voorbij een weekend zijn er honderd arrestaties uitgevoerd
in elf provincies op Iraniers
waarvan officieel wordt gezegd
dat er een link zou zijn met terreurgroepen of buitenlandse overheden
En ook een dochter en een vader zijn op vrijdag
samen beschuldigd geweest van gasaanvallen geplant
hebben op een school
ook zij hebben op de staatscelevisie een gedwongen bekendnis
moeten afleggen en ook daar wordt gevreesd
voor niet alleen arrestatie maar ook voor de doodstraf
En wat denken de Iraniers zelf?
Ja, natuurlijk, die vermoedelijke vergiftigingen of die aanvallen
vinden platen in het kielzog van de demonstraties
en een beetje ook in de naasleep van die protesten
Dus heel veel Iraniers vermoeden eigenlijk
dat het een vraakactie kan zijn van het regime tegen Generation Z
die eigenlijk voor de allereerste keer in de Iranse protestgeschiedenis
heeft teelgenomen aan protesten tegen het regime
en tegen een theocratisch beleid
Herinner u al die beelden die wij zagen
passeren filmpjes van tieners die op straat toolbanden van Moulas afwerpen
die een middelvinger uitstreken
die met hun luidenschallekinder stemmen
vrouwlevensvrijheid schreven
en ook op school protesteren
dat is eigenlijk ongezien in de Iranse protestgeschiedenis
Nog een andere theorie zou zijn
dat als het regime zelf niet achter de aanvallen zit
dat het dan een oogje dichtknijpt voor andere vermoedelijke daders
en daar wordt nu ook vaak de vinger gewezen naar religieuze extremisten
omdat de eerste aanvallen plaatsvonden in religieuze steden
zoals Qom, Mashhad en Erdebil
en zij zouden geïnspireerd op de Taliban ideologie
meisjes ervan willen weer houden om naar school te gaan
en in de protestbeweging een momentum zien

[Transcript] DS Vandaag / Is er nog hoop in Iran na de vergiftigingen en de repressie?

om eigenlijk hun plan uit te voeren
Jij hebt ook al met een aantal mensen gesproken die in Iran wonen
die er dichtbij staan
Hoe verloopt dat contact?
Dat heeft een hele evolutie doorgemaakt
want de sinds de protestbeweging die midden september is uitgebroken
bestaat ik in contact met verschillende Iraniërs in Iran
Zeker in de eerste weken voelde je wel veel moeilijkheden
op technologisch vlak omdat er veel internetrestricties waren
waardoor bepaalde apps niet werken
waardoor een berichtje sturen zelfs niet lukt
of memos niet verstuurd worden
en bellen gewoon helemaal niet gaat
naar ook de angst om eigenlijk informatie te delen
wat ik vooral nu enorm heb gevoeld
zulke internetrestricties kunnen soms met een VPN-verbinding verholpen worden
maar wanneer die vermoeilijke vergiftigingen
wanneer ik die onder de loop ging nemen en probeerde te spreken
heeft bijvoorbeeld één van de Iraniërs
met wie dat ik in contact stond
mijzelf vertelt dat wanneer hij aan personen
die persoonlijk zijn getroffen door het verhaal
en hij zelf wil de vragen van hey hoe gaat het met je
dat ze daar zelfs geen antwoord op durven zijn te geven
omdat de accumulatie van de zorgen die de mensen hebben
door die opstand en door alles wat er mee samenhangt
is zodanig groot geworden
dat mensen liever ervoor kiezen om te zwijgen eigenlijk
Is dat een teken dat die repressie dan ook wel werkt
om het heel cynisch uit te drukken?
Ik denk het wel
want natuurlijk
als je bijvoorbeeld nu ook kijkt naar die vermoeilijke vergiftigingen
iedereen kent wel iemand die op school zit of op een school werkt
als dat ook in dorpjes gebeurt en niet alleen in steden
op de duur wil je ook niemand in gevaar brengen
het treft gewoon alle verschillende hoeken van een maatschappij
en alles is natuurlijk met elkaar verbonden
dus je voelt ook wel dat mensen niet alleen zichzelf
maar ook door omgeving niet in gevaar willen brengen
Ja, maar zullen deze aanvallen dan niet weer
de woede en het wantrouwen ook tegenover het regime aanwakkeren?
Ja, wat je nu ziet bij die protestbeweging
is dat die echt massa demonstraties

[Transcript] DS Vandaag / Is er nog hoop in Iran na de vergiftigingen en de repressie?

zoals we helemaal in het begin hebben gehad
en september begin oktober
dat die eigenlijk zijn geëvolueerd naar kleine ad hoc-protesten
en demonstranten vinden telkens nieuwe redenen om op straat te komen
het rouwproces in Iran duurt 40 dagen
en wat je ook tijdens deze protestbeweging hebt gezien
dat mensen die tijdens de protestbeweging zijn gestorven
dat er ook voor hen telkens 40 dagen na hun dood
dat dat ook weer een reden werd om op straat te komen
en dat zorgt er eigenlijk voor
voor een bepaald soort tempo in die protestbeweging
dat dat telkens blijft voortkabbelen
maar ook bijvoorbeeld deze mysterieuze aanvallen op scholen
zorgen er ook weer voor dat Iraniers op straat komen
vorige week voor internationale vrouwen
en daar hebben ze dat ook gedaan
binnenkort is het Iranse Nieuwjaar
en zo zijn er de telkens verschillende momenten of redenen
die de demonstranten creëren
een soort van samenbundelen
op die dagen gaan we om die reden weer op straat komen
zoals dat ze bijvoorbeeld in november ook hebben gedaan
om de slachtoffers te heren die zijn gestorven
in de protestbeweging in november 2019
naar aanleiding van de verhoogde brandstofprijzen
Op een bepaald moment in die protesten
lijkt het wel alsof de deuren
een beetje op een kier stond voor veranderingen
is die hoop nu helemaal weg of niet?
Toen ik de voorbije maanden met Iraniers sprak
merkte ik ook wel dat er een verandering was
in dat gevoel
dat enorm werd gedomineerd in het begin
door ambitie en strijdvaardigheid
en echt wel hoop
op verandering
Een Iranse vrouw had eens aan mij verteld van
het is alsof dat ik in een droom leef
omdat ik voor de eerste keer het gevoel heb
dat er echt iets kan veranderen
en dat is echt een gevoel dat veel mensen
die helemaal in het begin op straat kwamen
echt wel met elkaar deelden
maar natuurlijk die bloedige repressie

[Transcript] DS Vandaag / Is er nog hoop in Iran na de vergiftigingen en de repressie?

is niet onbekend in Iran
Trigime heeft ervaring
met hoe ze protesten de kop moeten indrukken
en ook nu heeft dat ook een effect
Als we kijken naar de cijfers van
Amnesty International
de mensrechtorganisatie
die heeft bijgehouden hoeveel executies Iran
in januari en februari heeft uitgevoerd
dan zaten we in die twee maanden
aan een aantal van 94
wat al eigenlijk een enorme toename is
in vergelijking met het jaar daarvoor
Dus dan weet je natuurlijk ook wel
dat die repressie wordt opgevoerd
en dat het een effect heeft
op de mensen en de maatschappij
En leeft het protest vandaag nog of proberen
de mensen hun dagelijks leven toch weer op te pikken
Ik denk dat die opstand
op een bepaald manier eigenlijk
heeft aangetoond
dat er een mentaliteitsshift is
of dat eigenlijk bepaalde gedachte ideeën gevoel is
die eigenlijk veel Iraniërs met elkaar deelden
binnen de huiskamers
voor de eerste keer naar buiten zijn gekomen
En veel Iraniërs vertelden mij
de voorbije maanden van
op een bepaald manier voelen we dat er geen weg meer terug is
maar we weten niet waar dit naartoe gaat gaan
En op dit moment, na maandenlange protesten
waar dat 10.000en op straat zijn gekomen
in een land van 80 miljoen mensen
is dat natuurlijk nog niet voldoende
om daar een grote verandering in te krijgen
En ik denk dat wat er wel gaat blijven doorspelen
die mentaliteitsshift is
dat dat zich op verschillende manieren nog zal uiten
hoe en wanneer en op welke schaal is onduidelijk
maar het feit dat die protesten zich voortbewegen
zegt wel iets
Natuurlijk heb je langs de andere kant die repressie
die Velok telkens wel weer de kop indrukt

[Transcript] DS Vandaag / Is er nog hoop in Iran na de vergiftigingen en de repressie?

dus te zien hoe lang die mentaliteitsshift zich zal verderzetten
is welke manier dat ze je repressie dat zal verhinderen

Samira, thai, dankjewel

Alsjeblieft

Dit was vandaag de dagelijkse podcast van de standaard

Bedankt voor het luisteren

Volg ons op Spotify, Apple Podcast of één of andere podcastplatform

In onze gratis FDS podcast kan je niet alleen ons werk beluisteren

maar ook de beste podcasttips terugvinden

Alle credits van de podcast die je net hoorde

vind je op standaard.be, Schijne Streep Podcast

Reageer kan via podcastatstandaard.be